

MAJORFÁSÍTÁSI EREDMÉNYEK A HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI HATÁRBAN

A mezőgazdasági művelére alkalmas összefüggő, nagy kiterjedésű területeken a rendszergazdálkodás elterjedésével általában 100—200 ha-os táblákon folyik a mezőgazdasági termelés, miután a korábbi kisparcellás gazdálkodás a hozzá tartozó ligetes, fás, bokros, cserjés részekkel a hasznos rovarok lakóhelyeivel, vadbúvókkal felszámolásra került.

A 37 000 ha-os hajdúböszörményi határ kiváló termőföldjeinek mintegy háromnegyedén, melynek közel 80%-a szántó, hat mezőgazdasági nagyüzem gazdálkodik. A helyi mezőgazdasági üzemek mindig figyelemmel voltak az erdőnek és fásításnak a mezőgazdasági termelést kedvezően befolyásoló szerepére.

Ezeken a területeken a fás vegetáció véderdőként, a rét a szántók mellett dűlőmenti fásításokban, majorok védőfásításában jelenik meg.

Az erdőnkívüli fásítás még az ötvenes években, az akkori külterjes állattartás idején az igen jelentős legelő területek erdősávokkal való védelme érdekében történt. Ahogy a kisparcellát fokozatosan felváltotta a nagyüzemi tábla, a meliorációs tevékenység is általánossá vált.

A termelési rendszerek bevezetésével a fásítás súlypontja áttevődött a dűlőutak fásítására. A többszörösen sarjaztatott akácfasorok változatos szerkezetű, a meliorációs tevékenység részeként megvalósuló, fasorrendszerrel kerültek felújításra. Így a mezőgazdasági területek védelmének népgazdasági érdekei az ökológiai potenciál fenntartása, javítása mellett a termelési folyamatokba épülve juthatnak érvényre.

A táblahatároló fásítások mellett mintegy párhuzamosan megkezdődött az egykori tanyaközpontok, gépműhelyek, szociális épületek, egyéb üzemi épületek, állattartó telepek környékének fásítása is. A kezdetben még ötlet-szerű elgondolások ma már következetesen megvalósuló, gondosan megtervezett és kivitelezett majorfásításokká fejlődtek.

Az első majorfásítások alkalmazott fafaja a nemesnyár és az akác volt. A nemesnyár gyökeresdugvány, vagy suháng, illetve az akáccsemete ültetése hagyományos erdősítési módszerekkel történt. Később a kocsányostölgy vette át a vezető szerepet. A többszintűséget elegyfajok és az elsőkivitel alkalmával ültetett cserjék biztosították. Legújabbán a fásítandó major, üzem funkciója is befolyásolja a fafajmegválasztást, tülevelűek, virágos cserjék, rózsák és egyéb dekoratív ültetési anyagok bevitelét. A célcsoportos erdőtelepítési, fásítási keret lehetőségét meghaladó, parkosítás jellegű munkák a termelészövetkezetek közvetlen anyagi hozzájárulásával az alapberuházással egyidejűleg létesülnek.

A hajdúböszörményi termelészövetkezetknél a majorfásítás kezdeti lépései 1963-ra nyúlnak vissza. Az első kezdeményezéseknél a termelészövetkezeti tagság nem egészen értette meg a fásítás jelentőségét. A termelészövetkezet tagjai, a korábbi gazdák egy része ekkor még ebben a tevékenységben a búzaföld, a kukoricaföld elhódítását látta és az ezzel járó terméskiesésre gondolt.

A termelési körülményekhez, technológiákhoz igazodó fásítás az állattartó telepeknél különösen nagy hangsúlyt kapott. A Hajdúböszörményi Béke Termelészövetkezet szakosított sertéstelepének létesítésekor a tsz szakemberei a műszaki létesítmények tervezésével egyidőben a létesítmény környékének fásítási lehetőségét, igényét is felmérték. Ezután a termelészövetkezet megbízásából elkészült a fásítási terv. Az illetékes Debreceni Erdőfelügyelőség engedélyezte a fásítási tervet, egyedi elszámolási lehetőséggel biztosított rá

célcsoportos fásítási beruházási keretet. A sertéstelep trágyaszűrő rendszerével csatlakozik egy hagyományos majorhoz, valamint egy takarmánykeverő, -tároló üzemhez.

A trágyaszűrőből kikerülő szűrlet elvezetésére létesített csatorna több kilométeren dűlőút mellett vezet északi irányba. A földút a tsz üzemi szállítási tevékenységében meghatározó szereppel bír. Ez a földút déli irányban a településhez csatlakozik a városi strandfürdő érintésével. A sertéstelep, illetve a keverőüzem a Dorogi úthoz 350 m-es szilárburkolatú üzemi úttal csatlakozik.

A telep fásításának tervezési szempontjainál az agrárszakemberek a tenyésztés, a hústermelés gazdasági érdekeinek figyelembevételét nagyon kihangsúlyozták. A telep üzemeltetésével szembeni legfontosabb fásítási követelményként a kedvező légcserre lehetőségének megteremtését a fák gyors növekedését, a zárt, nagy lombkorona biztosítását, a híg trágya légszennyező hatásának csökkentése mellett kedvező esztétikai hatás elérését határozták meg.

A major körzetében a fásítás gyakorlatilag a határ fasor rendszere révén jelenik meg, mint a szántóként művelt táblák dűlőfásítása. A sertéstelepi fásítás sajátos fafaj megválasztásával, elrendezésével csatlakozik a hagyományos major környezetéhez. A városhoz csatlakozó üzemi földút másfél kilométeres szakasza igényes, cserjékkel szegélyezett útkísérő fásítás.

A sertéstelepen a takarmánykeverő környékén valamennyi be nem épített területen jól gondozott fásítás, fűvesítés díszlik. A szilárdburkolatú bekötőút északi oldalán külön is kedvező látványt nyújtó tömött koronájú nyárfasor zárja a majorfásítást.

A majorfásításhoz terven túl felhasznált diszanyag, csemete, suháng, sorfa, cserje, rózsza értékét, valamint más, a fásítási tervben nem szereplő költségeket a termelőszövetkezet sajátjából fedezte. A termelőszövetkezet saját-erős hozzájárulása meghaladta a célcsoportos keret biztosította költséglehetőségeket. Szép példája lehet a termelőszövetkezeti majorfásítási munkának a Bocskai Mgtsz szakosított sertéstelepeének fásítása is. Tájécsztétikai ritkaságnak számít a Vörös Csillag Mgtsz I. sz. üzemegysége majorfásításának bekötőútját kísérő *Simonii* nyárfasor, mely megyei jelentőségű természetvédelmi objektum.

A hajdúböszörményi termelőszövetkezetek területén mintegy ötven hektár majorfásítás létesült, mely a helyi mezőgazdasági struktúrához, a terület ökonomiai adottságaihoz igazodik. A fátlan, széljárta vidéken az itt élő emberek gondos munkája nyomán kialakult fás vegetáció a korszerű mezőgazdasági üzemközpontokat mintegy oázisként körülvéve nem csak védelmet biztosít, hanem új tájképi elem, az otthonosság egyik alapja a hajdúböszörményi határban.

A térségben a kis- és középparaszt gazdálkodók erdejüket a felszabadulást megelőzően közbirtokossági formában kezelték. Ma a hajdúböszörményi termelőszövetkezetek erdeinek szakszerű kezelését a helyi termelőszövetkezetek közös vállalatának erdész szakemberei végzik, szakirányítják a termelőszövetkezetek erdőgazdálkodással kapcsolatos munkáit, fásításait. Segítenek a mező- és erdőgazdálkodási célkitűzések összehangolásában, ennek révén az erdő, a fásítás belépett a mezőgazdaság fejlesztésénél számításba vett tényezők közé.

Dóró Katalin